

Gesmils a la sorra

“**E**xplicar ja és un poc disculpar” va dir el primer ministre francès Manuel Valls fa pocs mesos quan hom intentava buscar explicacions polítiques de fons a la massacre de París. I allà continua.

La simplificació hegemònica sobre el gihadisme no dista en el que és fonamental de la de 1.000 anys arrere, que reconeix en l'islam un enemic sense matissos desitjós de destruir la civilització occidental; els segles de *progrés* només han aconseguit que el musulmà local pugui salvar-se del pogrom mitjançant la condemna expressa del terrorisme i ja no amb el aptisme forçós, com fou el trist destí dels mudèjars valencians al segle XVI. I res no els salva –com aquells moriscos batejats a la força– de la sospita general de col·laboració amb l'enemic oriental que els pot conduir a l'expulsió permanent. No m'invente res: revisen, si no, les propostes de Valls i Hollande de treure la ciutadania francesa a qualsevol processat per terrorisme, en contra dels tractats de l'ONU i en matèria de drets humans. No estem tan lluny d'això. I ho fan en part –atenció– nominalment en defensa dels mateixos jueus a qui la societat europea discriminava i perseguia amb funcional normalitat fins pocs anys abans de l'Holocaust nazi. La memòria és ben curta.

Enguany fa 100 anys de la signatura precisament del tractat Sykes-Picot, una efemèride que aparentment només els membres del Daesh han tingut interès a recordar en els seus vídeos de propaganda. El primer semestre de 1916 es tancà un acord secret pel qual britànics i francesos acordaven repartir-se en forma de mandats colonials el que avui coneixem com a Orient Mitjà. En aquell acord i altres de successius, una vegada

FRANCESC
MIRALLES
@arrosabanda

acabada la Primera Guerra Mundial, britànics i francesos dibuixen el que avui són Síria, Iraq, el Líban, Jordània, Palestina i Israel a partir de línies més o menys arbitràries a la sorra del desert. Iraq fou creat artificialment a partir de tres províncies otomanes distintes i sense massa relació entre elles, enmig de grans resistències de la població local. I el Líban i Palestina se separaren del que aleshores es considerava Síria –nom grecolatí que rescatà el Foreign Office per a l'ocasió– per constituir Estats de majoria cristiana i jueva, respectivament. Tot un exercici d'enginyeria.

És cert que la major incidència d'atemptats islamistes correlaciona bastant bé amb intervencions militars occidentals desastroses –Líbia, Afganistan, Iraq– ex-colònies –Pakistan, Nigèria, Indonèsia– o subproductes d'experiments geopolítics amb gasosa –Líban o Israel. No es pot negar la responsabilitat de la indústria armamentística o els interessos de la indústria dels hidrocarburs. Tampoc es tracta d'insistir en el debat estèril de quins morts valen més –sabem que més de tres quarts del total de morts per terrorisme correspon a països musulmans– ni s'ha d'oblidar que el 80% dels morts per violència política a Occident és a les mans de la ultradreta i supremacistes no islamistes. I, per descomptat, pesa la desigualtat, el desmantellament

de l'Estat de benestar i l'absència de relats en el nombre de joves que cauen en braços del gihadisme, siga atemptant a casa seua o servint com a milicians en guerres llunyanes. Són tots factors que cal tenir en compte.

Tanmateix, es corre el risc –especialment des de les files de l'esquerra– d'acabar a l'extrem contrari, amb un resultat equivalent al discurs governamental i de la ultradreta sobre *xoc de civilitzacions*: els factors explicatius sumats sovint converteixen el món àrab i islàmic en una simple víctima, un subjecte passiu i per tant irresponsable de les seues accions. Un escenari on només Occident disposa de la maduresa suficient per transformar el món i ser jutjat com a adult. “La responsabilitat de l'home blanc” però amb una pàtina de progressia. Cal començar a analitzar el gihadisme com un problema complex, i no tant civilitzatori com ideològic. Un extremisme tradicionalista que podem emparentar amb l'Action Française de Charles Maurras, el supremacisme del KKK nord-americà, el carlisme espanyol, la Mà Negra sèrbia o la Guàrdia de Ferro romanesa. I a ningú se li acudiria analitzar Occident en funció de la seua propaganda.

Els àrabs i la resta de pobles musulmans han distat de ser un subjecte passiu en tot aquest procés de dominació i colonització occidental que tant els ha marcat negativament. En altres termes: la teòrica contraposició entre islam i democràcia és simplement una fal·làcia. Podem citar la monarquia constitucional amb vocació panàrab establida a Damasc entre 1918 i 1920, i que elaborà una Constitució democràtica abans de ser deposada per l'exèrcit francès. O l'experiència del Govern iranià democràtic de Mossadeq a principi de la dècada de 1950, deposat per un colp d'estat de factura CIA després de decidir nacionalitzar el petroli.

